

تور کمن ارقه کے لری

چاغالارا اوقیپ پرینگ

آق پامیق

نایارلان: محمود عطاگزلے

@TMYAZUW

بىر بار اِكِن، بىر يوق اِكِن، قديم وَقْتدا بىر آدمېنگ يِدى اوغلى بار اِكِن. اولارېنگ كارى او اولاماق اِكِن. اولارېنگ عيال دوغانې يوق اِكِن. بىر اويا آرزووندا گزيپ يورن دوغانلارېنگ انهلرې گورهلې بولوپدېر. انهلرې نىنگ آي-گونى دولان وِقتې، بولار آوا گىتمكچى بولوپ، آتاسېنا:

-بىزىنگ قېز دوغانېمېز بولسا، هفولېمېزېنگ آغزېندان قورجاق آسېپ قويونگ، اركك دوغانېمېز بولسا، اوق-يى آسېپ قويونگ - دىيىپ آوا گىديپدېرلر.
بولارېنگ اېزېندا قېز دوغانې بولوپدېر. آتاسې دروزه دن قورجاق آسېپ قويوپدېر. اما قونگشولارې يامانلىق اديپ، مونې آيرېپ، يرينه اوق-يى آسېپ قويوپدېرلار. بولار آودان گلنلرينده اوق-يىا گوزلرې دوشوپ: ”خدای بىزه قېز دوغان بېرماندير“ دىيىپ اويكه لاپ، بىر داغېنگ قوواغېندا جاي توتوپ، او اولاماق بىلن گون گوروپ باشلاپدېرلار. ايندى بولار بو تايدا قالسېنلار، خېرې تازە بولان قېزدان آلېنگ.

آتا-انه سى تازە بولان قېزېنگ آدېنا آق پامېق داقېپ، اوغلانلارې نېنگ يولونا گوز دىكىپدېرلر. بىر گون گچىپدېر - گلماندېرلر، بىر آي گچىپدېر - گلماندېرلر، بىر يېل گچىپدېر - گلماندېرلر. اولار قارې بولانسونگ لار اوغلانلارې نېنگ اوغروننا چېقېپ بىلماندېرلر، قېزا هم آيتماندېرلار. شىدييم آتا-انه اوز اوغلانلارېندان طامالارېنې اوزوپدېرلر.

آي گچىپ، يېل گچىپ، قېز دوقوز-اون ياشېنا يتىپدېر. بىر گون قونگشولارې اومه اديپدېر. آق پامېغېنگ انه سىنه هم گلىپ:
-قېزېنگې اوما قويېر - دىيىپ سورايدېرلار.

- هونها، اوزى راضى بولسا، گىديپرسىن، اوزونه آيدېنگ - دىيىپ، انه سى جوغاپ بېرىدېر.

آق پامېق هم گووونلى بولوپ، اوما بارىپدېر. اوما باران گلنلرينگ بىرى آق پامېغې سېناپ گورمك اوچىن و اونگا گىزلىن بولان بىر سېرېنگ اوستونى آچماق اوچىن شىله دىيىپدېر:

-كىمىنگ اركك دوغانې بولسا، توردە اوتورسېن، كىمىنگ اركك دوغانې بولمىسا،

آشاقدا، كۆلۈنگ اۆستۈندە اۆتۈرسپن.

بۇ سۆزدن سۈنگ آق پامېق ھم بارپ، كۆلۈنگ اۆستۈنە گچپ، قېزلارېنگ
آراسېندا اۆتۈرپېدېر.

بېر قارې كېمپېر آق پامېغا:

-وې، كېگېم، سِن يۇقارراق گچ - دېيېدېر.

-وې، انە، مېنېگ ارېك دۇغانېم يۇق آخېرې.

-آي، يۈزۈقارا، ايلېنگ بېر كى دۇغانې بۇلسا، سېنېگ ېدى سانې آژدارھا يالې
دۇغانلارېنگ باردېر، يۇقارېق گچ، يۇقارېق.

-مِن شۇ وُقتا چنلې مۇنې آتامدان - اِمْدِن اِشېتمە دېم.

اۇندا قارې انە:

-كېگېم، انېگ-آتانگ قارې بۇلانسۇنگ، دۇغانلارېنگ گۈزلەگېنە اۈزلرا گېدېپ

بېلەنۇق لار. آيتسالارام سِن گېدېرسېنگ اۈيدۇپ قۇرقۇپ آيدېپ بېليان دالديرلر.

سېنېگ دۇغانلارېنگ پېلان داغېنگ قۇواغېندا ياشايارلار. ايسلەسېنگ مېن سانگا

انەنگە آيتدېرماغېنگ تارېنى اۈورەدەيېن. سِن بارپ: ”انە، مانگا قۇوورغا قۇورۇپ

ېر“ دېي، قۇورۇپ ېرر وېلېن، ھر زات بېلېن ېرسە-دە آما، ”اېلېنگ بېلېن ېر“ دېي.

قازانېنگ اۆستۈندېن اېلې بېلېن ”آل“ دېيېپ ېرر وېلېن، اېلېنېنگ داشېندان تۇتۇپ

قېسېپ سۇراسانگ آيدار. يۇغسام آيتماز - دېيېدېر.

آق پامېق اۈمەدن قايدېپ، اۈي لېرېنە گېلېپ:

-آي، اېجە، مېنېگ كېلام آغېريار - دېيېدېر.

-بالام، نامە ايېپ-ايچېك زادېنگ بار؟ - دېيېپ، اېجەسى سۇرايدېر.

آق پامېق ھم:

-اېجە، سِن بېر آزاجېق قۇوورغا قۇورۇپ ېر، كېلام شۇندا قۇوې بۇلمازمې؟ -

دېيېدېر .

اېجەسى قۇوورغا قۇوورماغا اۆتۈرپېدېر، وېلېن،

آق پامېق اېجەسېنە :

- اېجە، مانگا اۈدۈنگ اۆستۈندە كا ېر. - دېيېدېر.

اېجەسى قۇوورغانې چمچە بېلېن اۈزاديار، آق پامېق:

-يۇق، اېلېنگ بېلېن ېر - دېيېدېر.

إجەسى پاخېرالى بىلن بىرندە، آق پامېق إجەسى نىنگ الى نىنگ داشېندان پوغتا توتۇيدېر. إجەسى بولسا :

- وای، ایلم ياندې - دىيىپ قېغېرىدېر.

- إجە، مېنىگ ارکک دوغانېم بارمې يا يوقمې، آیت؟ - دىيىپ، آق پامېق سورايدېر.

إجەسى قېزغېنا چىدامان:

- باردېر، اما سن بولانېنگدا گىدىش لىرى دىر - دىيىدېر.

- ھى، بارمېش سىسى اشىدىلىارمى؟

- پىلان داغېنگ قۇواغېندا بارمېش دىيىارلر.

آق پامېق إجەسى نىنگ الىنى قۇيىرىپ:

- مېن آغالارېمېنگ اېزېندان گىتچک - دىيىدېر.

- سن شىلە گىتسېنگ - ا تاپمارسېنگ، مېن سانگا كۆكە ادىپ بىرەيىن، شۇنى

تىگىرلە - دە گىت، نىرا بارېپ دۇرسا، دوغانلارېنگ شۇ تايدا بۇلار - دىيىپ، إجەسى ايدىدېر.

آق پامېغېنگ إجەسى بىر كۆكە ادىپ بىرىدېر. آق پامېق كۆكە جىگىنى اۇنگۇنە

سالېپ، تىگىرلأپ اۇغرايدېر. آق پامېغېنگ بىر پىشىگى بار اكن، اۇلام آق پامېغېنگ

اېزېنا دۇشۇپ، اۇچ تىركش بۇلۇپ يۇلا دۇشۇپدېرلر. آق پامېق دم - دېنجېنى ائماق

اۇچىن يۇل اۇغرۇندا بىر آزاجېق اىركىلىدېر. شۇل وخت پىشىگى كۆكە جىگىنگ بىر

قېراسېنى گادىدېر. آق پامېق يىنە تىگىرلأيدېر، بۇلماندېر. آخېرى آغلاماغا باشلايدېر.

بىردن پالچېق ادىپ، گادىگى بىكلىمك يادېنا دۇشۇپدېر. دررو پالچېق ادىپ،

كۆكانىنگ گادىك پىرىنى بىكلايدېر. اوندان سۇنگ تىگىرلأپ بارىارقا، بىر داغېنگ

قۇواغېنا بارىدېر. گۇرسە، قۇواغېنگ اىچى بۇتىن قانلى گىمىدن دۇلې اكن، كۇپ

ات اسېلېپ قۇيلۇپېر. آق پامېق بۇ گىمىلرى يۇوۇپ، ائدن ناھار بىشىرىپ، تايىن

ادىپ قۇيان. بىر گۇرسە، بىر تۇپار ادام گلىار. آق پامېق بىر پىرە گىرىپ، بۇقۇلېدېر.

دۇغانلارې گلىپ گۇرسەلر، ھىمىشەكى يالى دال، ناھار بىشىرىلگى، گىمىلر يۇوۇلغى

اكن. بۇلار بۇ گىجە گىمىلرىنى چالشېرېپ، ارقايىن ياتېدېرلار. ارتىر يىنە آوا

گىدىدېرلر. آق پامېق يىنە قانلى گىمىلرى يۇوۇپ، ناھار تايىن ادىپ بۇقۇلېدېر.

بۇلار گلىپ گۇرسەلر، دۇيىنكى دن ھىم ارتېق ادىلېپ قۇيلۇپدېر.

دوغانلار مصلحتلاشپ، گۆندە بیری نوباتچېلىق اتمک قرارېنا گلیپدیرلر. بیرینجی گزک اینگ اولۇسى قالپ ساقلایدېر ولین، یاداو اوچې تیز اۇقلايدېر. آق پامېق اونونگ اۇقا گیدینى بېلىپ، بۇقۇلان یریندن چېقېپ، گیملری یووۇپ، ناھار بېشیرپ، ینە بۇقۇلپدېر. دوغانلارې گلیپ گۆرسەلر، ناھار تاپېن، گیم یووۇلغې. اۇلار: ”کیم اديان اکن؟“ دېیپ سۇراسالار، اولې دوغانلارې: ”من اۇقلاپ قالپدېرېن“ دېیپدیر. ارتیر اوندان کيچىسى ساقلایدېر. بۇ ھم اۇقا گیدپ قالپدېر. بۇلارېنگ آلتېسى گزگینە دۇرۇپ، ھېچ زات بېلىپ بېلماندیر. آخېرې اینگ کيچىسى قالپدېر. اول اۇقلامازلېق اۇچین کولبیکە بارماغېنې دېلىپ، دۇز سېپدیر، ولین گۆزۆنە آصېل اۇقې گلماندیر. بېردن بېر قېز چېقېپ، گیملری یووۇپ، ناھار آتارماغا دۇراندا، يانگقې قوواغې ساقلاماغا قالان دوغانې بۇقۇلان یریندن چېقېدېر-دا:

-اېنسام بۇلسانگ، جېنسام بۇلسانگ، دۇر-دا، نامە دېگینگی تانات- دېیپدیر.
-من اېنس-دا دال، جېنس-دا، اۇز دوغانېنگېز - دېیپ، آق پامېق جۇغاپ بېریدیر.

بۇلار تانشېپ، بېلەکی دوغانلارې گلیانچا، ناھار تاپېن اديپدیرلر. سۇنگرا کيچى دوغانې اولې آغالارېنېنگ اونگۆندن بۇشلاپ چېقېدېر. قېز دوغانلارېنېنگ اېزلارېندان گلینە اۇلار کۇپ شاد بۇلۇپدېرلار. بۇلار آق پامېغې کيگینگ بېلىگی بېلن باقېدېرلار. آرادان بېر ناچه گۆن گچپدیر. آق پامېق بېر گۆن اېچرینى سۇپۇرپ اوتېرقا، بېر کیشمیش تاپېدېر. ”پیش پېشیم“ دېیپ، پېشىگینى چاغېرېدېر. پېشىگی گلماندیر ولین، اۇزى ايايپدیر.

بېرسالېمدان سۇنگ پېشىگی گلیپ:
-نامە دېیپ چاغېردېنگ؟ - دېیپ سۇرايدېر.
-بېر کیشمیشجیک تاپدېم، شۇنۇنگ اۇچین چاغېردېم- دېیپ، آق پامېق ايدېدېر.

-ھانې، اونې ناتدېنگ؟
-گلمانگسۇنگ ايايدېم.
-اۇندا اودۇنگا بۇشۇغارېن - دېیپ، پېشیک اۇدا بۇشۇقچاق بۇلۇيدېر.
- بۇشۇقما، من چاقماق بېلن اوت آلپ بېلمرین، ایندى تاپسام بېر اېرین -

دییپ، آق پامبِق یالبارپ، زوردان قویدورپدپر.

سۆنگ ینە بیر گۆن اوئی سۆپۆریپ یۆرکاً، اول بیر ایگدە تاپپ، ”پیش-پیش“
دییپ چاغبرپدپر. پیشیک گلمانسۆنگ، ایگدانم اوئی اییپدیر. بیرسالپمدان
سۆنگ پیشیک گلیپ:

- منی نامە دییپ چاغبردپنگ؟ - دییپ سؤراپدپر.

- بیر ایگدە تاپدپم.

- هانی ایگدە؟

- اییدیم.

- اوندان اودونگی سۆندۆرهیین - دییپ، پیشیک اودا بوشوغپ، آق پامبِغپنگ
اودونئی سۆندۆریپدیر.

آق پامبِق چاقماق بیلن، اوت آلقاق بولۇپ سېنانېشسا-دا اۇنگارماندېر، ناھارام
گیجا قالپ باریار اکنی. آخېرې نالاچ بولۇپ، تۆورگینه قاراسا، بیر یردن تۆسسە
چېقیار اکنی. آق پامبِق شول تۆسسەدن اوت گتیرهیین دییپ اوغراپدپر. بارپ،
قاپېدان سَلام برپ گیریار ولین، گۆرسە، بیر چال دۆو اوتوران اکنی. دۆو آق پامبِغپ
گۆرۆپ:

- شونچا سَلام برمه دیک بولسانگ، ایکی اوزۆپ، بیر یالماردپم. گل، قېزپم،
مینگ باشپمپنگ بیتینی گۆزلە - دییپدیر.

آق پامبِق بیر آز سالپم دۆوونگ بیتینی گۆزلأپ:

- من اوت دییپ گلدیم، قایتجاق - دییپدیر.

- اوندان سن اِتگینگ توت - دییپ، دۆو آق پامبِغپنگ اِتگینه ایلکی بیر کۆز
آتپ، اېزبندان کۆل قویۇپ، سۆنگرا اوت قویۇپدپر-دا:
- بار، قېزپم - دییپ اوغرادپدپر.

آق پامبِق اودې آلپ اوغراپدپر، اما یانگقې کۆلۆنگ آشاغپنا آتپلان کۆز اونونگ
اته گینی چالاجا دشیپدیر، اوندان کۆل آز-آزدان دۆکۆلپ، اېز بولۇپ گلیپدیر. اما
آق پامبِق مۇندان بی خېر گلیپ، ناھار بېشیرپ، تاپن ادپ قویۇپدپر. دوغانلارې
آودان گلیپ، اِرتەسی ینە آوا گیدیارلر ولین، دۆو کۆلۆنگ اېزپنی اېزارلاپ قوواغا
گلیپدیر. آق پامبِق دۆوونگ گلیانینی گۆرۆپ، قاپپنی ایچیندن بکلأپ اوتورپدپر.
دۆو گلیپ:

-قاپىنى آچ - دىيىدۇ.

-يۇق، آچسام دۇغانلارېم كآيارلر - دىيىپ، آق پامېق آيدىدۇ.

- اۇندا بارماغىنگ بىرىنى قاپى نېنگ آراسىندان چىقار - دىيىپ، دۇو يالبارىدۇ.

آق پامېق بارماغىنى چىقارىدۇ. دۇو بارماقدان پۇغتا تۇتۇپ، بىر تىن بىلن

دشپ، قانېنى سۇرۇيدۇ-دا:

-دۇغانلارېنگا آيتسانگ ايىرىن - دىيىپ آق پامېغى قۇرقۇزۇپ، اۇيۇنە

قايدىدۇ.

آق پامېق قۇرقۇسۇندان بۇلان واقانى دۇغانلارېنا آيدىپ بىلماندۇر. شۇندان

سۇنگ دۇو ھر گۇن گلىپ، آق پامېغىنگ بارماغىندان قانېنى سۇرۇپ قايدىار اكنى.

آق پامېق گۇن-گۇندىن حۇرلانىدۇ.

دۇغانلارې ” نامە بۇليار؟“ دىيسەلر ھر: ” مانگا زات بۇلانىق“ دىيىپ جۇغاپ

برىدۇ.

-گلىنگ مۇنۇنگ اماسىنى بىلەلنگ - دىيشپ، دۇغانلارې آوا اۇگران بۇلۇپ،

بىر ىردە بۇقۇلۇپ ياتىارلار.

آق پامېق ھر ايشلىرىنى جاي-با-جاي اديپ، دۇوۇنگ گىر وىقتى بۇلانىدا، قاپىنى

ايچىندىن بىكلاپ اوتۇريار. ھر مىشە قان ايچماگە اۇورەندىن دۇو گلىپ، قاپىنى قاقىار

ولىن، ىدى دۇغان ىدى ىردىن تۇپۇلۇپ، دۇوۇنگ جانېنى آسماندا قاقىارلار. اۇنۇنگ

كلەسى ” چۇيدىن-چۇردىن كان بۇلارېن“ دىيىپ تۇغالانىپ گىديدۇ. آق پامېغىنگ

دۇغانلارې اۇنۇنگ اېزىندان ىتىپ بىلمان قالىدۇرلار. بىرناچە وىقت گچىسۇنگ اۇل

كلە بىرناچە دۇو بۇلۇپ گلىپ، ىدى دۇغانېنگ ىدىسىنى ھر اۇلدۇرىپ، اىلرىنى

ايىپ، سۇنگلرىنى تاشلايدۇرلار. آق پامېق بۇلسا كىيك درىسىنىنگ آشاغىنا

گىرىپ بۇقۇلۇدۇ.

دۇولر مۇنى گۇرماندىرلر. آق پامېق آمان قالىدۇر. دۇولر قانلارېنى آلپ،

اۇز مىكانلارېنا گىديدۇرلر. آق پامېق دۇولر گىدنىسۇنگ بۇقۇلان ىرىندىن چىقىپ،

دۇغانلارېنىنگ سۇنگلرىنى بىر ىرە ىغىناپ، اۇستۇنى كىيك ھاملارې بىلن

باسىرىپ، بىر آتا مۇنۇپ، قالما-قالا آيلانىپ، بىلىملى اداملاردان دۇغانلارېنى

نادىپ دىرلىتمەگىنگ علاجهنى سۇراپ يۇركا، آخىرى بىر قارى عىالېنگ اۇستۇندىن

بارىدۇ.

- قېزېم، سىنىڭ دوغانلارېڭى دۇو اۇلدۇرن بۇلسا، اونى دىرلتمە گىنگى علاجى بۇلار، اما قاتى قېندېر - دىيىپ، قارى آيدىپدېر. اۇندا اق پامبىق:
- پرى، قارى انه، قېن ھىم بۇلسا آيت - دىيىپدېر.

- اق مايا دىين بىر دۇيە باردېر، شۇنۇنگ سۇيدۇندىن گىتيرىپ دوغانلارېڭى سۇنگىلرېنى پىرلى-پىرىندە قويۇپ اوستۇنە سىسېنگى، جانا گلر، اما اق مايا آدم گۇرسە ايىيار، كۇشكى ولىن، ادامى قاتى قۇوي گۇريار - دىيىپ، قارى آيدىپدېر. اق پامبىق شۇل يردن اينە يانلىق آلېپ، اقمايانېڭى اۇغرونى گۇزلأپ، يۇلا دۇشۇيدىر.

آخېرى بىر گۇن اقمايانېڭى كۇشەگىنىڭ اوستۇندىن بارىپدېر. كۇشكى اق پامبىقى گۇرۇپ، اويناپ، بۇكجكلأپ يانېنا گلىپدېر. اق پامبىق كۇشكىنىڭ يۇزۇندىن، گۇزۇندىن سىپاپ، اۇغشاپ، كۇپ مېربانلىق ادىپ، آخېرى عرضى حالېنى آيدىپدېر ولىن، كۇشكى:

- بۇليار، اما انم بىلسە، ايكىمىزى ھىم ايىر، گل، سىن مېنىڭ قۇلتۇغېمېڭى آشاغېنا گىرىپ، تۇيە قابسانېپ بار. مېن امىپ، كۇنگە قۇيايېن - دىيىپدېر. سىبابى كۇشكىنىڭ قارنىپېڭى آشاغېنېڭى و قاپدالېنېڭى تۇيى يردن سۇيرىپ بارىار اكنى.

- بۇليار - دىيىپ، اق پامبىق كۇشكىنىڭ تۇيۇنە قابسانېپ، گۇرۇنمان گلىپدېر. - آدم اېسى بار - دىيىپ، اق مايا چارپ اۇرۇپ باشلاپدېر.
- اجە جان، آدم نامە ايشلەسىن - دىيىپ، كۇشكى يالباراندان سۇنگى، اق مايا كۇشەشىپ، كۇشەگىنى امدىرماگە باشلاپدېر. اقمايانېڭى كۇنگى دۇلانسۇنگى، كۇشكى اۇوللىق بىلن آيرىلېپ، اۇتلان بۇلۇپ، ارانى آچىپ اۇغراپدېر.
اما اق مايا-دا مۇنگكۇر بۇلۇپ، اېزېندان سىردىان اكن. كۇشكى اۇتلان بۇلۇپ، قېزېڭى اتېنى گىزلأپ قۇيان پىرىنە قۇلايلاندا، اق پامبىق چىقىپ، آتا باقان اۇغراپدېر. اق مايا مۇنى گۇرۇپ، اېزېندان تۇپۇلېپدېر. اق پامبىق ھىم زۇردان آتا مۇنۇپ قاچىپدېر. اق مايا قۇوۇپ، پىتىپ بىلماندېر.

اق مايا دۇلانېپ گلىاركأ، كۇشكىنە: "قارا داشلار بۇلغاي سىن، بالام" دىيىپ قارغېش ادىپدېر. كۇشكى شۇ تايدا قارا داش بۇلۇپ، دۇنگۇپ قالىپدېر.

اق پامبىق اقمايانېڭى سۇيدۇنى گىتيرىدىن سۇنگى، دوغانلارېنېڭى سۇنگىلرېنى

پربە-پر قويۇپدېر ولىن، بىرىنىڭ ياغېرنى سېنىڭ سۆڭگۈنى تاپماندېر، اونى دۇو چىنپىمى، غرض، يوقمۇش. بار سۆڭگۈنىڭ ھەممەسىنى پربە-پر قويۇپ، سۆيدى اۆستۈنە سېپ، بىر قارا كچا دۇلاپدېر. سۇنگراق دۇغانلارې آسغېرېشېپ: -با، كان ياتېدېرېس - دىيېپ، پىرلىرىندىن قالىپدېرلار.

اق پامېق بۇلار ھەمە بۇلان ايشلىرى آيدېپ بىرىدېر. بۇلار دۇغانلارې نېنگ چيا چكىپ، اولې ايش بىتىرىنە قاتې قۇوانپېدېرلار. اما اۆزگەسى بىتىن بۇلۇپ، اينگ كىچىلرىنىڭ ياغېرنى سۆڭگۈنىڭ بىرچىگى كىم بۇلۇپدېر.

پىدى دۇغان تازەدىن اۇنگكى يالى آو اولاپ يۇرۇپدېرلر. سۇنگ ااق پامېق پىدى دۇغانېنى اۇپرىپ، ھەر ھايىسېنا گلېن آلپىرىپدېر. دۇغانلارېنگ پىدىسى ھەم دۇغانلارېنى قاتې قۇوې گۇرر اكنلر. اولارېنگ عياللارې: ”بىزىنگ ارلرېمىز بىزى ااق پامېقا گۇرمە يارلر، گلېنگ، بىر مصلحت ادىلېنگ“ دىيىنلر. اۇندا اينگ اولې دۇغانې نېنگ عيالى:

- گلېنگ، شۇنى باسېپ، بۇغازېنا و قۇلاغېنا قۇرشۇن قۇيالېنگ - دىيىپدېر. اينگ كىچى دۇغانې نېنگ عيالېندان باشغاسې بۇ مصلحتا قۇشۇلپېدېر، اما اينگ كىچى دۇغانې نېنگ عيالى:

- بىلە ايش اتمك بۇماز - دىيىپ، قارشىلېق گۇرگىزىدە:
- سىنىگمىز بۇغازېنگا قۇرشۇن قۇيارېس - دىيىپ، اونى قۇرقۇزېدېرلار.
بۇلار ااق پامېغې باسېپ، بۇغازېنا و قۇلاقلارېنا قۇرشۇن قۇيۇپدېرلار.
شۇندا اينگ كىچى دۇغانې نېنگ عيالى ھەم قۇرقۇسېنا ااق پامېغېنگ كۆلم بارماغېندان تۇتۇپدېر. ااق پامېغې شىدىپ لال و گۇنگ ادىپدېرلر.
اق پامېق گۇن گچدىكچە خۇرلانپېدېر.

- نامە بۇليار؟ - دىيىپ، دۇغانلارې سۇراسالار ھەم جۇغاپ بىرماندېر.
اخېرې پىنگەلرىنىڭ اينگ اولۇسې:
- مۇنگا نامە بۇليانېنى مېن بىليان - دىيىپدېر.

- پىرى، بىلسىنگ نامە بۇليار؟
- ااق پامېغا ار گىرگ، يۇرچىگىنە كار گىرگ - دىيىپ، عياللار آيدېدېرلار.
- كىمى ھالاسا بارايسېن.

اۇندا پىنگەلرىنىڭ كىچىسى:

- مۇنى بىر دۇيا مۇندۇرىپ قۇيرىنگ، كىمى ھالاسا، اۋزى بارار - دىيىپدەر.
دۇغانلارې بىر مايانى كجە بەلأپ، بزأپ، آق پامبغې مۇندۇرىپ قۇيرىارلر. شۇل
وقتلاردا پاتېشانېنگ اۇغلې بىلن وزيرىنگ اۇغلې آوا چىقان اكنلر، گۇرسەلر،
چۇلۇستانېنگ بىر چتىندن بىر قارا گۇرۇنيار.
ياقېن بارېپ سرتسەلر، اۋستى بزگلى كجە بەلى مايا اۋز اۇغرۇنا اوتلاپ يۇر
اكنى.

پاتېشانېنگ اۇغلې:

- ايچى مېنىنگى - دىيىپدەر.

وزيرىنگ اۇغلې :

- داشې مېنىنگى - دىيىپدەر.

ايكىسى آت سالېپ بارىارلار ولين، اينە بىرمايا، اۋستۇنداكى كجە بانېنگ ايچىندە
ھم بىر قېز بار، ايىمە-ايچمە-دە، سرت-دە اوتۇر.
بۇلار بارېپ:

- آى، قېز، اېنس مې سېنگ، جېنس مې سېنگ؟ دىلن - دىيىپدەر.

ھىچ جۇغاپ بۇلماندىر: "لال بۇلسا-دا بۇليار" دىيىپ، اۋنى پاتېشانېنگ اۇغلې
اۋزۇنە عيال ادينىپدەر.

آرادان بىرېل گچيار، بىر اۇغلې بۇليار. بۇ اۇغلان دۇرت- باش ياشايار.
آق پامبىق گېلە مأندىر.

پاتېشانېنگ اۇغلې :

- گل، ينە-دە بىر عيال آلايېن، يۇغسام بۇلجاق دأل- دىيىپ، عيال گۇزلە ماگە
چېقىپدەر.

آق پامبىق اۋز ايچىندن: "بۇ كېم بختلىق ھمە يردە مانگا زيان يتيريار" دىيىپ،
چۇرك زات بىشىرمان اوتۇرېدەر.

آق پامبىغېنگ اۇغلې گلىپ :

- اجه، چۇرك - دىييار.

اۋنگى دىلسىزلىكى نىنگ اۋستۇنە آرى نىنگ باشغا عيال آلماغا كىدنلىكى اۋچىن
غمگىن بۇلۇپ اوتۇران آق پامبىق اۇغلۇنا چۇرك برماندىر. اۇغلې ينگسە سىندن
ايتىپ، قاقېپ: "اجه، چۇرك" دىيىپ ايتەلأپدەر ولين، بۇغازېندا قې قۇرشۇن لارق

ادىپ قاقچىدېر و دىلى آچىلېدېر.

اوندان سۇنگ اۇل:

-قۇلاغىما-دا اۇر - دىيىدېر .

اۇغلى قۇلاغىنا ھىم اۇرۇپدېر، قۇلاغىندا قى قۇرشۇن ھىم قاقچىدېر.

”بىلەكى قۇلاغىما ھىم اۇر“ دىيسە، اۇغلى اۇل قۇلاغىنا ھىم: ”اجە، چۇرك“

دىيىپ اۇرۇپدېر، بىلەكى قۇلاغىندا قى قۇرشۇن ھىم قاقچىپ، اق پامىق ساغ آدم

بۇلۇپدېر. پاتېشانېنگ اۇغلى ھىم بارىپ، بىر عىال آلپ گلىپدېر. شۇل ماحال

اق پامىق ايران قاينادىپ اوتۇران اكن. ايران چۇغۇپ، دۇكۇلپ دۇران اكن. تازە

گىل گىلن اتېنگ اۇستۇندىن:

-مىدى حىران، دۇكۇلدى ايران - دىيىپ قېغىرىپدېر.

ھىز گىلپ، اتدان دۇشمەدىك گىلنىگ بىلە زھەرى سۇزۇنە:

-گىلنە باق، گىلنە،

-گىلە-گىلمان دىلنە،

-اۇزى اير قاشىندا،

-گۇزى اۇجاق باشىندا

- دىيىپ، اق پامىق جۇغاپ برىپدېر.

”پاتېشانېنگ اۇغۇلۇنېنگ گىلنىنىگ دىلى آچىلدې“ دىيىپ، جار-جارېنگ

اۇستۇنە چكىليار. پاتېشانېنگ اۇغلى اق پامىغىنگ دىلى نىنگ آچىلانلېغىنى گۇرۇپ،

سۇنگقى آلپ گىلن عىالېنى شۇل وقت، اتدانام دۇشۇرمان، اپزىنا ايرىپ، اق پامىق

بىلن ياشاشىپ باشلاپدېر.

اق پامىق دۇغانلارېندان اۇمېدېگار بۇلۇپ، اۇغۇلۇنا آلتن آشىق ياسادىپ، اۇزۇنە

ھىم: - آشىغىنگى اتان وقتېنگ:

اق پامىغىنگ اۇغلى مىن،

ىك ياغىرنېنگ يىگى مىن،

آلتىن آشىغىم، آلچى قۇپ،

يدى دايمېنگ باشى اۇچىن،

اينگ كىچىسى بايرامدېر،

بايرام دايمېنگ باشى اۇچىن

- دىيگىن - دىيىپ اۋورە دىيدىر.

ايندى خَبَرى آق پامبىغىنگ يىدى دوغانپندان آلپنگ. اۇلارپنگ اينگ كىچىسى بايرام: ”بىز شىلە ياغشى لېق اِدِن دوغانپمېزى دۇيا مۇندىرىپ قۇيىردىك، ايندى باش يىل بۇلدى، اۇلۇمى، دىرىمى، بىزىنگ خَبَرپمىز يوق، گلىنگ شۇنۇنگ اۇغرونا چىقىپ گۇزلالىنگ“ دىيىپ، بىرمصلحت تاپىدېر. باشغالارې ھىم مۇنى دۇغرى بىلىپ، يىدى دوغانپنگ ھىر ھايىسى بىر شھردن باشلاپ اۇغرايار. يك ياغېرنى بىر شھره بارسا، بىر تۇپار اۇغلان آشېق اۇينايار اِكِن. بىر اۇغلانپنگ اِلِنده اَلتپندان آشېق، اۇل ھىر اَتاندا :

آق پامبىغىنگ اۇغلى مِ ن،
يك ياغېرنىنگ يِ گنى مِ ن،
اَلتپن آشېغىم، اَلچې قۇپ،
- دىييار اِكِن.

يك ياغېرنى يِ گنى نىنگ يانېنا گلىپ، اۇغلانچىغا
- ھانى ساناواچىنگى پنه بىر گزك ايت - دىييار.
آق پامبىغىنگ اۇغلى پنه آشېغىنى اَتىپ:

آق پامبىغىنگ اۇغلى مِ ن،
يك ياغېرنىنگ يِ گنى مِ ن،
اَلتپن آشېغىم، اَلچې قۇپ.
يىدى دايمپىنگ باشى اۇچىن،
اينگ كىچىسى بايرامدېر،
بايرام دايمپىنگ باشى اۇچىن،
اَلتپن آشېغىم، اَلچې قۇپ.

- دىييار ولىن، دايمپى مۇنى تاناپ:

- ھانى، اۇغلان، يۇر، اۇيۇنگىزى گۇركز - دىيىدېر.

اۇغلانچىغىنگ اېزىنا دۇشۇپ بارىار ولىن، آق پامبىق دوغانپنى تاناپدېر،
دۇغانى ھىم آق پامبىغى تاناپدېر. ايكىسى حال-احوال سۇراشانلارپندان سۇنگ،

آق پامېق باشپندان گچن ھوپاتلارې آیدېپ بریپدیر. اوندان سونگ بیر گون دوغانې قایتماقچې بولۇپدېر. آق پامېق اوبادان مؤى-ایچیان توتدورېپ، یدی ھالتا تکیپ، اول ھالتلارې مؤى-ایچیاندان دولدورېپ، بیرینی نوخوتلی-کیشمیشدن دولدورېپ، اونونگ آغزنا یکه جه ایچیان سالپدېر-دا :

- ھر گلنجه مه بیرینی بر، شونې هم اینگ کیچی گلنجه مه بر - دییپ، نوخوتلی-کیشمیش سالنان ھالتانی بریار.

یک یاغېرنې اوبالارېنا گلیپ، ھر گلنه بیر ھالتانی بریار.

- بالدېزېمېز سوغات ایبریدیر - دیشیپ، گلین لر ھالتالارا الیرینی سوقوپدېر ولین، الیریندن مؤى-ایچیان چاقپدېر. اولار "واى-دا-واى" بولیارلار.

اولارې مؤى-ایچیان چاقپ اولدیره گتیریار. اینگ کیچی دوغانې نېنگ عیالی هم اوزونه ایبریلن ھالتانی آچپ گورسه، ایچی دولې نوخوتلی کیشمیش، اینگ اوستونده-ده یکه جه ایچیان اکن. اول ایچیان اونونگ کولم بارماغېندان چاقپدېر-دا، قاقپدېر. اول گلین ایبریلن سوغادا قووانپدېر.

یک یاغېرنې هممه دوغانلارېنی چاغېرېپ:

- گلینگ، من آق پامېغې تاپدېم، اونې پېلان پاتېشانېنگ اوغلی آلپدېر.

- دییپ خبر بریپدیر. اېزېندان هم آق پامېغېنگ باشپندان گچیرن گون لیرینی آیدپدېر. یدی دوغان: "بیزه شیله یاغشېلق ایدن دوغانېمېزې شیله ایدن بولسالار، بولارې یوق اتمک گرک" دییپ، مصلحت ایدپدیرلر.

اون-ییگریمی یوک اودون یېغناپ، بایرامېنگ عیالېندان باشغاسېنی اودونېنگ اوستونه چقارېپ، ال-ایاقلارېنی دانگېپ، اشاغېندان اوت بریپ قویبریدیرلر. آق پامېق شول طرفا سردیپ، یاشېل-قېزېل تۆسسە چېقیاندېغېنی گورۇپ، دوغانلارېندان راضې بولۇپدېر.

بیرینک کانا لیمیز: